

Η ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ ΕΝΟΨΕΙ ΤΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΗΣ ΚΟΠΕΓΧΑΓΗΣ (Νοέμβριος 2009)

Συγγραφέας: ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΤΣΙΜΠΑΡΔΗΣ

Η διεθνής κλιματική πολιτική βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή. Το Δεκέμβριο του 2009, στην Κοπεγχάγη αναμένεται να καθοριστούν οι κύριοι θεσμικοί άξονες της «μετά-Κιότο» περιόδου. Το Πρωτόκολλο του Κιότο κλείνει τον κύκλο ζωής του στα τέλη του 2012, και για το λόγο αυτό η διεθνής κοινότητα καλείται να ολοκληρώσει σύντομα τη διαδικασία διαπραγμάτευσης της πολυμερούς συμφωνίας η οποία θα το διαδεχτεί. Κρίσιμος για την έκβαση, αλλά και για την περιβαλλοντική αποδοτικότητα της προσπάθειας αυτής είναι ο ρόλος των ΗΠΑ, ο οποίος ήταν και παραμένει καθοριστικός για μια σειρά λόγων. Καταρχήν, πρόκειται για τη μεγαλύτερη σε μέγεθος οικονομία του πλανήτη και τον υπ' αριθμό ένα (ιστορικό και νυν) ρυπαίνοντα την ατμόσφαιρα με αέρια του θερμοκηπίου, τη χώρα με τις υψηλότερες κατά κεφαλήν εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (σχεδόν διπλάσιες από αυτές της Γερμανίας, τετραπλάσιες σχεδόν από αυτές της Κίνας και δωδεκαπλάσιες σχεδόν σε σχέση με της Ινδίας).

Χωρίς την ουσιαστική συμμετοχή των ΗΠΑ στη διεθνή προσπάθεια για την αντιμετώπιση του προβλήματος και την καταπολέμηση των εκπομπών ρύπων του θερμοκηπίου η διεθνής κλιματική πολιτική δεν ήταν -και δεν θα είναι- σε θέση να αποδώσει το προσδοκώμενο περιβαλλοντικό και κοινωνικό της όφελος. Η διαπίστωση μάλιστα αυτή αποδείχθηκε με τον πιο άμεσο τρόπο στην περίπτωση του ίδιου του Πρωτοκόλλου του Κιότο. Η άρνηση των ΗΠΑ να το κυρώσουν και να το εφαρμόσουν εκτροχίασε σχεδόν τη συλλογική διεθνή προσπάθεια, αφήνοντας την Ευρωπαϊκή Ένωση μόνη ως προς την εφαρμογή του.

Αν και η Ευρωπαϊκή Ένωση κατάφερε να διατηρήσει το Πρωτόκολλο του Κιότο εν ζωή μετά την αποχώρηση των ΗΠΑ το 2001, πολύ δύσκολα θα μπορούσε να επαναλάβει το ίδιο και τώρα, πείθοντας τις αναδυόμενες οικονομίες του Νότου (Κίνα, Ινδία) να δεσμευθούν ποσοτικά στην Κοπεγχάγη με τους Αμερικάνους για μια ακόμη φορά απόντες.

Είναι γεγονός ότι το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής δίχασε την Αμερικανική κοινωνία τα τελευταία χρόνια. Κόντρα στην αδιάλλακτα αρνητική στάση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης Bush άρχισαν να αναπτύσσονται σταδιακά πολύ ενδιαφέρουσες πολιτικές και θεσμικές πρωτοβουλίες σε αρκετές Πολιτείες, στόχος των οποίων ήταν να υποκαταστήσουν μερικώς την κοντόφθαλμη, εσωστρεφή και -εν τέλει- αδιέξοδη ρυθμιστική απραγμία των ομοσπονδιακών αρχών. Οι ίδιες οι Πολιτειακές αρχές είχαν κατανοήσει αφενός ότι το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής είναι ένα πολύ σοβαρό περιβαλλοντικό ζήτημα το οποίο ούτως ή άλλως αφορά όλους ανεξαιρέτως, αφετέρου ότι η αντιμετώπιση του προβλήματος των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου δεν αποτελεί μια καταστροφική για την οικονομία επιλογή, αλλά ότι πρόκειται μάλλον για μια παγκόσμια ανάγκη, μια έκφανση της σύγχρονης έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης (η οποία είναι ωφέλιμη και όχι βλαπτική), αλλά και για ευκαιρία για βιομηχανικό εκσυγχρονισμό και ενίσχυση της τεχνολογικής καινοτομίας.

Έτσι, μια σειρά Πολιτειών με πρώτη την Καλιφόρνια άρχισαν από το 2005 κυρίως να υιοθετούν πλάνα δράσης για την κλιματική αλλαγή (με ειδικά μέτρα στον τομέα της ενέργειας και των μεταφορών) και να θεσπίζουν δεσμευτικούς στόχους για τον μετριασμό των εκπομπών ρύπων του θερμοκηπίου. Οι περισσότερες ανατολικές Πολιτείες μάλιστα, έχουν δεσμευτεί να επιτύχουν αρκετά δύσκολους στόχους, παρόμοιους με αυτούς της Ευρώπης.

Οι πολιτικές εξελίξεις υπήρξαν ταχύτατες μετά τις προεδρικές εκλογές του 2008. Μέσα στους πρώτους μήνες της νέας διακυβέρνησης Obama οι ΗΠΑ κατάφεραν ό,τι δεν είχαν καταφέρει τα τελευταία οκτώ χρόνια, διαγράφοντας έτσι οριστικά την σκεπτικιστική πολιτική του Ρεπουμπλικανικού κόμματος. Ο πρώτος εθνικός στόχος που ανακοίνωσε ο νέος Πρόεδρος των ΗΠΑ τον Φεβρουάριο του 2009 ήταν να μειωθούν οι εκπομπές ρύπων του θερμοκηπίου κατά 14% έως το 2020 με έτος βάσης το 2005 (ισοδυναμεί περίπου με σταθεροποίηση στα επίπεδα του 1990, καθώς οι ΗΠΑ είχαν αυξήσει τις εκπομπές τους από το 1990 κατά 16% περίπου).

Τις προεδρικές εξαγγελίες ακολούθησαν αρκετές νομοθετικές προτάσεις σε ειδικές επιτροπές της Βουλής των Αντιπροσώπων και της Γερουσίας. Ήδη, το κείμενο

ενός νομοσχεδίου για την «Καθαρή Ενέργεια και Ασφάλεια» (American Clean Energy and Security Act) εγκρίθηκε από την Βουλή των Αντιπροσώπων στις 26 Ιουνίου 2009.

Είναι αλήθεια ότι η νέα εθνική κλιματική στρατηγική των ΗΠΑ δεν είναι ιδιαίτερα φιλόδοξη ως προς τους ποσοτικούς στόχους που θέτει, είναι όμως πραγματιστική δεδομένου ότι θα απαιτηθεί μια εντατική προσπάθεια σε πολλούς τομείς της οικονομίας, της παραγωγής αλλά και της κατανάλωσης (ενέργεια, βιομηχανία, μεταφορές, κτίρια, νέες τεχνολογίες). Ο νέος νόμος για την ενέργεια και το κλίμα (αν υποθέσουμε ότι θα εγκριθεί και από τη Γερουσία) αποτελεί την κύρια προϋπόθεση για την εποικοδομητική στροφή που η νέα κυβέρνηση των Δημοκρατικών σχεδιάζει στο πεδίο της διεθνούς κλιματικής πολιτικής. Χωρίς αυτές τις εξελίξεις η Διάσκεψη της Κοπεγχάγης θα ήταν καταδικασμένη εκ των προτέρων να αποτύχει. Το ερώτημα που παραμένει ωστόσο, είναι αν οι λίγες εβδομάδες που απομένουν έως τη Διάσκεψη αρκούν για να υπάρξουν οι τελικές συναινέσεις και να ολοκληρωθούν οι σύνθετες νομοθετικές διαδικασίες στις ΗΠΑ.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ», 24 Νοεμβρίου 2009, σ. 10.